

בינאום גלובליזציה ותהליך בולוניה

מובילים באקדמיה – מכון וייצמן, מאי 2020

ד"ר יואב פרידמן, רשות המחקר והחדשנות
בצלאל, אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים

גלובליזציה

התעצמות והגברה של היחסים החברתיים העולמיים, במידה כזו בה **חברה מסוימת מושפעת ומעוצבת** על ידי אירועים אשר התרחשו בחברה אחרת המרוחקת ממנה, ולהיפך.

תהליך המביא **להסרה של מחסומים** כלכליים ותרבותיים, ולאינטגרציה בין-לאומית באמצעות ידע, טכנולוגיה, שירותים והון.

תהליך בו שווקים ויכולות ייצור של מדינות שונות **הופכים לתלויים בתלות הדדית** וזאת בשל הדינמיקה של סחר בסחורות ושירותים, זרימה של הון ומעבר של טכנולוגיות.

תהליך בולוניה – תהליך האינטגרציה של ההשכלה הגבוהה בעולם

הרנסנס של הגלובליזציה של ההשכלה הגבוהה

אקדמאים בני ימי הביניים באירופה

- נדדו בין מדינות ובין מוסדות
- דיברו וכתבו בשפה אקדמית אחידה (לטינית)
- לא נשאלו להכשרותיהם הקודמות בהגיעם למוסד זר
- תכנית הלימודים בת שבע השנים היתה זהה בכל האוניברסיטאות

האקדמיה בעת החדשה

עם צמיחתן של מדינות הלאום במאה ה-19, הוכפפו
האוניברסיטאות למרות לאומית

טבעה הבינלאומי של האוניברסיטה הלך והתערפל

נוצר אנאכרוניזם, שכן בטרם היו מדינות לאום, הייתה האוניברסיטה
מוסד בינלאומי

תהליכי הגלובליזציה של ההשכלה הגבוהה

- גידול במספר הסטודנטים הזרים (השכלה גבוהה כשוק)

- ניידות סטודנטים וסגל

- שיתופי פעולה בין אוניברסיטאות בכל העולם – במחקר, הוראה

ופעילות חברתית

- הופעתן של מתודולוגיות ברורות לפיתוח אסטרטגיות בינאום מוסדיות

-בקרת איכות בינלאומית וקיומם של סטנדרטים וכללים (ESG)

- תחרות משותפת בזירה הבינלאומית – הופעתן של בריתות, שיתופי

פעולה, קונסורציה ורשתות אקדמיות בינלאומיות בהקשרים

גיאוגרפיים, דיסציפלינאריים ואף היסטוריים

משמעות

גלי מעברים של סטודנטים, סגלים, מידע ותקציבים המחייבים את

המערכות להיות שקופות, ולבנות מסגרות ברות השוואה והערכה:

- **אקדמית** (שפה פדגוגית אחידה, נקודות זכות מוכרות הדדית,

סילבוסים סטנדרטיים)

- **אדמיניסטרטיבית** (תעודות ברות השוואה, מנגנוני ניקוד והערכת

איכות מקובלים)

תהליך בולוניה

או: תהליך ההרמוניזציה של ההשכלה הגבוהה

האיחוד האירופי

מושתת על ארבע חירויות בסיסיות:

1. מעבר חופשי של הון
2. מעבר חופשי של שירותים
3. מעבר חופשי של סחורות
4. מעבר חופשי של בני אדם

המצב באירופה לפני בולוניה (1999)

מערכות חינוך לאומיות הפועלות באופנים מסורתיים (מימי הביניים).

חוסר אחידות במשך הלימודים – תארים בני שנה עד חמש שנים.

חוסר אחידות בניקוד אקדמי (נ"ז, נק"ז, ש"ש, ש"פ...)

חוסר אחידות בשיטת הניקוד - 0/30, 0/20, 1/10, עובר/לא

עובר/עובר בהצטיינות

אי הכרה בהכשרות ולימודים קודמים

קושי בניידות – היעדר מסגרות משותפות, תשתיות, ידע ומוטיבציה

מוסדית

חוסר אטרקטיביות לסטודנט הזר – הפסידו סטודנטים לארה"ב

ואוסטרליה

בריחת מוחות – סטודנטים מוכשרים וחוקרים עזבו לארה"ב

תהליך בולוניה

הסכם וולונטרי בין מדינות אירופה (לא בהכרח מדינות האיחוד האירופי) שמטרתו הרמוניזציה של מערכת ההשכלה הגבוהה באירופה עד כדי יצירת "מרחב ההשכלה הגבוהה האירופי (EHEA)".

מטרת התהליך הינה להקל על היכולת להשוות בין תארים והכשרות מקצועיות שנרכשו במדינות שונות, ולהגביר את ניידותם של סטודנטים וחברי סגל אקדמי ובכך להתאים את עולם ההשכלה הגבוהה למציאות הכלכלית האירופית.

להשיב לאירופה את הבכורה כמוקד משיכה אקדמי בינלאומי

לשפר את כושר התעסוקה של צעירים

לחזק את הכלכלה האירופית

עשרת קווי הפעולה של תהליך בולוניה

1. אימוץ מערכת ברת השוואה של תארים
2. אימוץ מבנה אחיד של משכי לימודים
3. ייסוד מערכת ניקוד אקדמי אחידה
4. קידום הניידות והסרת חסמים בירוקרטיים
5. שיתוף פעולה בתחום הבטחת האיכות
6. קידום הממד האירופי בהשכלה הגבוהה
7. למידה לאורך כל החיים
8. הכרה בחשיבות מעורבות הסטודנטים בעיצוב ההשכלה הגבוהה
9. קידום האטרקטיביות והתחרותיות של מרחב ההשכלה האירופי בעולם
10. המעגל השלישי - הדוקטורט

חברות בתהליך בולוניה - EHEA

כל מדינות האיחוד האירופי

Austria
Belgium
Bulgaria
Cyprus
Czech Republic
Denmark
Estonia
Finland
France
Germany
Greece
Hungary
Ireland
Italy
Latvia
Lithuania
Luxembourg
Malta
Netherlands
Poland
Portugal
Romania
Slovakia
Slovenia
Spain
Sweden
United Kingdom

מדינות אשר אינן חברות בא"א

Albania
Andorra
Armenia
Azerbaijan
Bosnia and Herzegovina
Croatia
Georgia
Holy See
Iceland
Liechtenstein
Montenegro
Moldova
Norway
Macedonia
Russia
Serbia
Switzerland
Turkey
Ukraine

מדיניות לאומית ותהליך בולוניה

תהליך בולוניה מאפשר למדינות לשמור על אוטונומיה בכל הקשור למידת הטמעת דפוסי הבינאום במערכת ההשכלה הגבוהה שלהן.

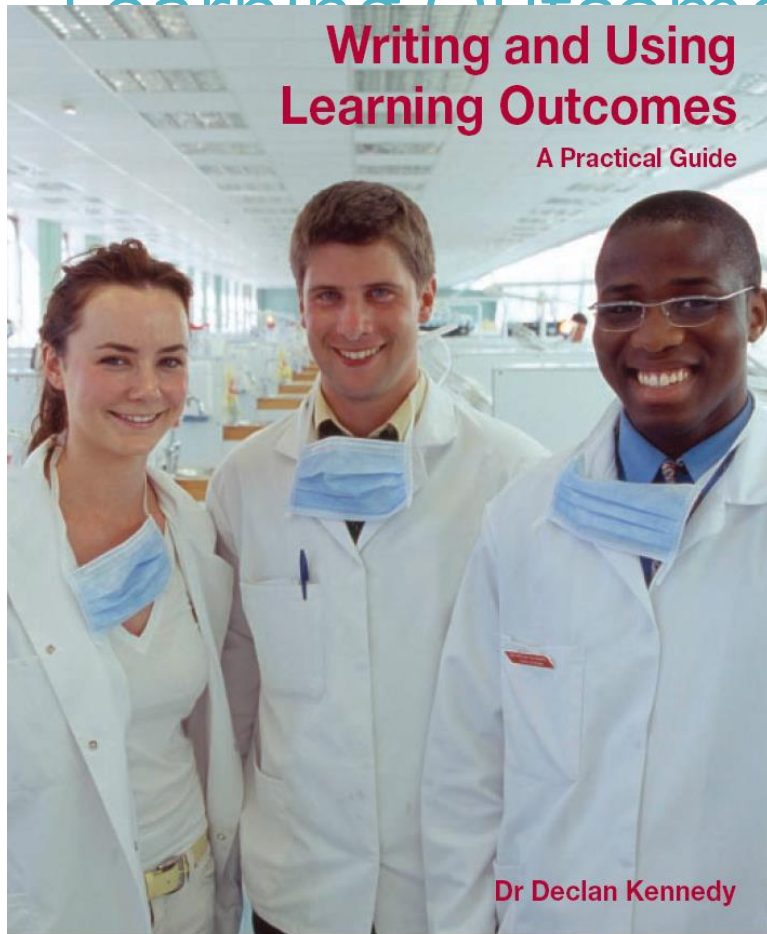
תהליך בולוניה הינו וולונטרי ואינו מסמך משפטי מחייב, וככזה הוא ניתן להטמעה סלקטיבית, בהתאם למידת המסוגלות והרצון של כל מערכת לאומית, ובהתאם למדיניות הבינאום הקיימת (אם קיימת).

Learning Outcomes

השפה הפדגוגית של תהליך בולוניה

או: מה עושים עם התואר הזה?

Learning Outcomes

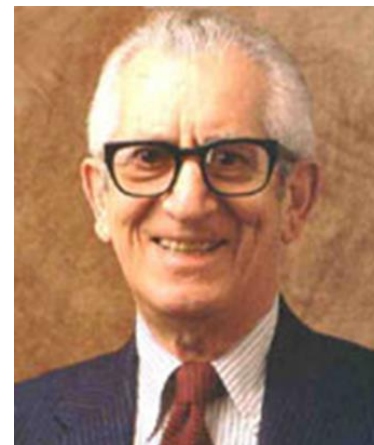
The Centre for the Study of European Politics and Society

Konrad Adenauer Stiftung
50 YEARS OF WORLDWIDE COOPERATION

Benjamin Bloom (1913 – 1999)

ראה בלמידה תהליך בו הלומד משכלל את יכולת הבנתו על ידי

הנחת שכבות ידע חדשות על שכבות ידע קודמות.

חקר את התפתחות דפוסי החשיבה בתהליך הלמידה, וקבע סולם

אשר תחתיתו ביכולת לזכור עובדות וראשו ביכולת להעריך מידע.

הטקסונומיה של בלום (1956)

היכולת לטעון טענה חדשה ומקורית

היכולת להתבונן במציאות מורכבת, ולקבל החלטות מושכלות ומבוססות

היכולת לשלב מספר דיסציפלינות/תחומי ידע יחדיו באופן המקדם רעיון כלשהו

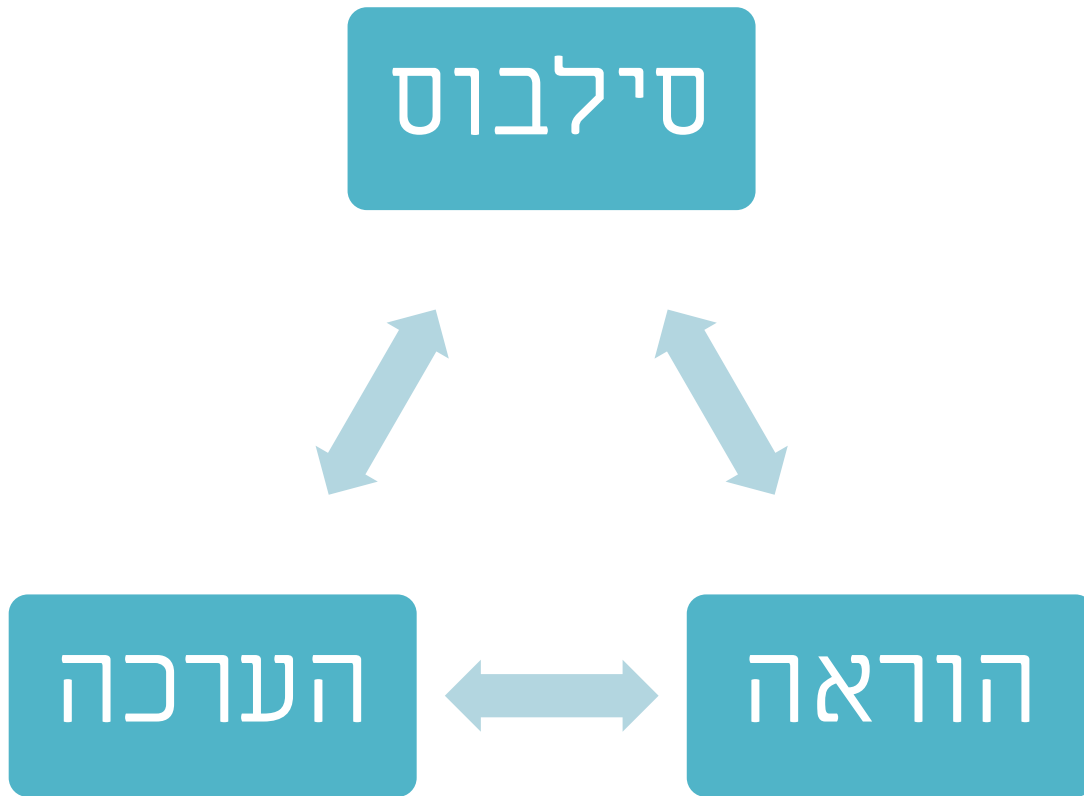
היכולת להפריד בין עיקר לטפל בסבך האינפורמציה הרבה, ולדלות ממנה רעיונות ומשמעות

אני זוכר, הדבר בעל משמעות ואני יכול לעשות עימו דבר מה

אני זוכר והדבר בעל משמעות

אני זוכר

Constructive Alignment

מטרות ומשמעויות אופרטיביות

על הסטודנט להוכיח שליטה בכל אחת מתפוקות הלמידה המצופות שהוגדרו מראש בסילבוס על ידי המרצה (לאור דמות הבוגר הרצויה)

הדבר נכון לכל אלמנט של תהליך הלמידה, ובין אם מדובר בשיעור, קורס או בתואר שלם

לכן – יש לבצע תהליך הרמוניזציה בתוך כל מחלקה, פקולטה, מוסד ומערכת השכלה גבוהה

על המערכות להיות תואמות במידה גבוהה, ובנויות באופן מודולרי הניתן להשוואה (EQF)

ביקורת

באירופה – פגיעה בסמלים לאומיים ומורשת אקדמית מפוארת

השתלטות הבירוקרטים על הרוח – בריסל לא תקבע (ברקזיט)

השתלטות שיח תועלתני על עולם "נקי" מאינטרסים וחופשי
מהתערבות השוק

פגיעה בחופש האקדמי – צורה משפיעה על תוכן

תהליך בולוניה וישראל

הקשר הישראלי

תהליך בולוניה הוא תהליך עולמי – כולם מגיבים אליו

מדינת ישראל אינה מדינה חברה בתהליך בולוניה

אך עם זאת, מושפעת רבות ממנו:

- חברות ב ENQA וועדות הערכת האיכות הבינלאומיות

- חילופי סטודנטים +ERASMUS

- הצורך בהכרה בהכשרות ומיומנויות בינלאומיות ובניקוד אקדמי זר

תהליך בולוניה וישראל

ניסיונות הצטרפות – 2007, 2008

אי עמידה בתנאי הסף – לא חברים במועצת אירופה, לא אישרנו את אמנת התרבות של מועצת אירופה.

עם זאת, נחתמה "אמנת יאן פיגל" לשת"פ חינוכי-אקדמי בין ישראל לנציבות האיחוד האירופי, אשר כתוצאה ממנו ניתנה לישראל הזכות להיות מיוצגת במפגשים המיניסטריאליים של תהליך בולוניה.

תהליך בולוניה וישראל – נקודות דמיון

בישראל נהוגה שיטת המעגלים (מבנה התארים)

ניידות סטודנטים וחוקרים

הכרה בהכשרות ולימודים קודמים – ישראל חברה ברשת ENIC-
NARIC ומשרד החינוך פועל בשיתוף פעולה מלא עם הסוכנויות
האחיות בעולם

הבטחת איכות – ישראל בעלת מעמד משקיפה ב ENQA, ונמדדת
בוועדות הערכה בינלאומיות

תהליך בולוניה וישראל – נקודות שוני

צבירת נקודות זכות – שיטת ניקוד מבוססת מרצה

תיעוד – בישראל לא נהוגה DS

EQF – עדיין לא פותחה מערכת ישראלית תואמת

שימוש במתודולוגית תפוקות למידה – אין סטנדרט לאומי לסילבוסים

מה קורה בפועל?

למוסדות אינטרס להדק את מערכת היחסים שלהם עם מוסדות מאירופה ולהשתתף בדיון הבינלאומי.

תהליך האימוץ מתרחש באופן וולונטרי מהרמה המוסדית מעלה.

קידום הבינלאומיות מביא לקידום הטמעת אלמנטים מתהליך בולוניה.

אין סיבה להצטרף באופן רשמי אלא לאמץ את הטוב.

ECTS

European Credit Transfer and Accumulation System

ECTS

ECTS היא שיטת צבירת נקודות אקדמיות **ממוקדת לומד**, המבוססת על שקיפות תהליכי ותוצרי הלמידה. מטרתה להקל את תהליך התכנון, ההערכה, ההכרה והאימות של ההכשרות ויחידות הלימוד, ומבוססת על **עומס הלמידה (Work-load)** הנדרש מהסטודנט בכדי להשיג את המטרות המבוקשות.

שינוי נקודת המבט

תפוקות למידה

■ תיאור היכולות והמיומנויות

■ מיקוד על פוטנציאל הפעולה העתידי של הסטודנט

■ שימוש בשמות פעולה ספציפיים
כ"להדגים", "לחשב", "להשוות" "לתאר"
וכדומה

אקטיבי

יעדים ומטרות

■ תיאור הקורס

■ מיקוד על פעולתו של המרצה

■ שימוש בפעלים עמומים כ"ידע"
"יכיר" וכדומה

פאסיבי

חישוב נקודות ECTS

הניקוד ב ECTS מחושב מנקודת מבטו של הלומד, ומבוסס על עומס העבודה (המוערך) אשר מוטל על הסטודנט.

עומס עבודה – משך הזמן הדרוש לסטודנט הממוצע להשלים בהצלחה את הפעילויות הלימודיות המצופות ממנו

ECTS 60 מהווים שנה אקדמית מלאה

יחס עקרוני בחישוב פשוט 3:2

ECTS	נק"ז	
30	20	בסמסטר
60	40	בשנה
180 (240 בתואר של 4 שנים)	120 (160 בתואר של 4 שנים)	בתואר ראשון
60-120	לרוב 40	בתואר שני

מקורות

Larsson, T. *The Race to the Top: The Real Story of Globalization* (U.S.: Cato Institute, 2001).

Giddens, A. *The Consequences of Modernity* (Cambridge: Polity Press, 1990)

OECD, 1993. *Intra-Firm Trade* (Paris: OECD)

Neave, G. (2000). *The universities' responsibilities to society: international perspectives*. (Amsterdam: Pergamon).

Wende, M.C. van der. (2002) Higher Education Globally: Towards New Frameworks for Research and Policy. In: *The CHEPS Inaugurals 2002*: 29-69. (Enschede: Twente University Press).

Scott, P. (1998). Massification, Internationalization and Globalization. In P. Scott (Ed.), *The Globalization of Higher Education*. (Buckingham: SRHE/Open University Press)

Knight, J., and Wit, H.d. (1995). Strategies for Internationalisation of Higher Education: Historical and Conceptual Perspectives. In H.d. Wit (Ed.), *Strategies for Internationalisation of Higher Education*. (Amsterdam: EAIE)